

at vi i vort Program allerede i Midten af 80erne krævede, at Hederne skulde beplantes og opdyrkes. Her falder jo for saa vidt Reformpartiets og Socialdemokraternes Mening ganske sammen. Denne Opgave, der har en virkelig nationaløkonomisk Side, forekommer mig at være af en saadan Art, at man let kunde enes om at sætte megen Kraft ind derpaa. Men det maatte komme til at staa for os som en Sag af større Betydning end saa mange andre af de Sager, som i Virkeligheden i Øjeblikket paatvinge sig Tingenes Opmærksomhed og synes at skulle overskygge Spørgsmaalet om Arbejderne. Det er nemlig i vore Dage betydelig værre at lide Sult, end det har været nogen Sinde tidligere. Naar man taler om Arbejde for de sulfne, for dem, som intet have at bestille, er det vanskeligt at give Anvisning paa et saadant Arbejde i den moderne Stat, hvor Rammerne en Gang ere givne, de Rammer, udenfor hvilke man ikke kan gaa. De gamle Longobarder med Aage og Ebbe i Spidsen kunde drage fra Jylland og tage fremmede Lande i Besiddelse. De tog det simpelthen, fordi Sulden dikterede dem dette Rovtog, og der kunde ikke lægges dem anden Hindring i Vejen end den, Vaabnene kunde lægge dem i Vejen. Men den moderne Arbejder, som staaar sulden og hjælpeløs, kan ikke gaa paa Rovtog, kan ikke foretage sig noget som helst i Strid med Landets Love, uden at Lovens Haandhævere tage ham i Nakken. Man maa altsaa underordne sig de moderne lovmæssige Forhold, under hvilke man lever, og Sulden bliver derved i Sandhed værre for den arbejdsløse, og den af Arbejdsløsheden følgende Nød bliver værre, end den var i vore salig Forfædres Tid. Jeg vil sige, at denne Vandring bort fra Steder, hvor der er for mange, til et Sted, hvor der er Plads for Mennesker, er selvfølgelig i høj Grad af Interesse for alle, der stræbe efter at skabe Arbejde; og Arbejdet under fri Himmel og med vid Horisont tiltaler unægtelig mig i meget høj Grad fremfor Storbyens Forbandelse, som knytter sig til Arbejdsløsheden.

Jeg vil nævne her, at man har gjort et Forsøg. Jeg anser det for at være ret værdifuldt, naar det drejer sig om at føre Arbejdskraften fra By til Land. Det er ikke let; det er sagt sidste Gang, og jeg skal ikke gentage noget i denne Henseende; det er vanskeligt, for ikke at sige i mange Tilfælde ugørligt, at flytte Byarbejderne fra Byerne til Landet. Men det er let at begynde med den opvoksende

Slægt. Der blev sidste Sommer gjort Forsøg paa at lade fattige Feriebørn komme over til Hederne, beplante Stykker deraf og arbejde ved den Virksomhed, der knytter sig til Hedeselskabets hele Gerning derovre. Jeg tror, at disse Børn ikke alene have været glade for Ferieopholdet i og for sig, men have været særdeles glade ogsaa for Arbejdet, der blev budt dem, og at de have følt sig i stærkere Grad knyttede til den Gerning, saaledes at de senere, naar de som modne Mænd skulde tænke paa Arbejde og Virksomhed, ville føle sig mere kaldede, mere egnede til at tage en saadan Gerning paa sig end den Mand, som nu er Familiefader og vanskeligt kan flytte med Hustru og Børn til saadanne øde Egne. Jeg tror, det skal gøres i den tidlige Tid. Jeg tror ligeledes, at man derved bedst fremmer Opgaven at stifte flere Husmandshjem, at skabe Arbejde ude paa Landet, at komme bort fra Afhængighedsforholdet og at sikre Manden Frihed, en rank Ryg og tilstrækkeligt Udkomme. Hvor meget der kunde gøres her, vide vi af mange Ting, bl. a. af vor Toldlov. Vor tidligere Kollega, Grosserer Peschke-Køedt, har sagt, at man kan bygge Husmandshjem figurlig talt af Tændstikker; ved simpelt hen at afskaffe den Produktion af Tændstikker, vi have herhjemme, vilde man for Toldbeskyttelsen kunne oprette 100 Husmandshjem om Aaret. Tænker man sig hver Million, der gaar til Militærvæsenet, brugt til Oprettelse af Husmandshjem, kunde vi hvert Aar faa 3—400. Men, spørger jeg, hvad er et Husmandshjem mod en moderne Kanon, og hvad er Arbejdsløshed i Proletarkvartererne mod et fortifikatorisk Anlæg? Her er det, mine Herrer, at Forskellen viser sig saa stærkt, naar vi diskutere Socialismen kontra det bestaaende.

De kalde det, som den højtærede Indenrigsminister, for en ejendommelig Ting, at man under en Forhandling af denne Sag kommer med Socialisme. Jeg vilde finde det højst ejendommeligt, om man ikke gjorde det. Det er netop disse 2 Synspunkter, som skulde have Lejlighed til at møde hinanden. Mens de Herrer altid ere ængstelige for Udgifter til produktive Formaal af den Art, vi kræve, ere vi mod uproduktive Udgifter, som forhindre den produktive Virksomhed her i Landet, som er nødvendig, for at virkelig Fædrelandskærlighed kan blomstre, og Folket selv kan tage Landet i Besiddelse. Jeg har intet imod at lade disse 2 Synspunkter mødes, og jeg ved ikke, om der kunde